

Aan: VVD Verkiezingsprogramma commissie en Tweede Kamerfractie
T.a.v.: Uri Rosenthal en Mark Harbers
Van: Thematisch Netwerk Liberaal Groen (contactpersonen voor dit thema zijn Wouter Verduyn en Detlef Meijer)

Den Haag, 27 mei 2020

Betreft: de energietransitie, kansen creëren en doorpakken

Beste Uri, beste Mark,

Het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 heeft de energietransitie hoog op de politieke en maatschappelijke agenda gezet. Nederland heeft zich vastgelegd op een reductie van 49% CO₂ in 2030 en een CO₂-uitstoot van nagenoeg nul in 2050¹.

Waar staan we?

De energietransitie biedt ongelooflijk veel kansen. Kansen op een betere toekomst en kansen voor krachtige innovaties. We kunnen nieuwe economische kansen creëren door te investeren in een toekomst met lagere CO₂-footprint, minder schadelijke stoffen in onze leefomgeving en 'climate-resilient' infrastructuur.

Het prettige beeld dat we 30 jaar de tijd hebben, is echter misplaatst². De opgave om onze manier van werken en leven in lijn te brengen met de doelen van 'Parijs' is immens en vergt keihard werken. Het vergt een krachtige en duidelijke overheid en een brede betrokkenheid van bedrijven en burgers. De VVD, als partij van doeners, is het beste gepositioneerd om een betaalbare energietransitie waar te maken.

Gegeven de grootte van de opgave, moeten we door blijven werken aan de klimaatdoelen, ondanks de coronacrisis. Die crisis biedt in sommige opzichten zelfs een extra impuls voor heroverwegen van sommige verworvenheden die vanzelfsprekend leken (wereld omspannende 'just in time' waardeketens, strak geoptimaliseerde intensieve landbouw, bachelors parties in Barcelona, etc.). De titel van het adviesrapport van de Commissie Remkes over de stikstofproblematiek geeft hiervoor als het ware een aanmoediging: "Niet alles kan".

Wat doen doeners om de realisatie van de energietransitie te versnellen?

Liberaal Groen stelt negen punten voor: samen een pakket aan passende prikkels en stimuleringsmaatregelen die de juiste randvoorwaarden scheppen. Zo jagen we innovatie aan stimuleren we bedrijven en consumenten keuzes te maken die bijdragen aan het halen van de doelstellingen van 'Parijs'.

1. We voeren het Klimaatakkoord 2019 uit en nemen het Urgendavonnis serieus
VVD is van afspraak=afpraak. Dus 49% CO₂-reductie in 2030; en adequate maatregelen om aan het Urgendavonnis te voldoen. En als het slimmer, goedkoper of sneller kan, dan doen we dat natuurlijk. Tegelijk blijven we ook realistisch: we rekenen vóór 2030 niet op groene waterstof of kernenergie. Die dragen, zelfs als we er vandaag fors in zouden investeren, de komende 10 jaar niet of nauwelijks bij aan de klimaatdoelen.
2. De overheid biedt duidelijkheid
De overheid maakt langjarig stabiel beleid, dat de markt uitdaagt en de consument prikkelt in beweging te komen. De veel sneller dan verwachte prijsdalingen van 'wind op zee' zijn sterk gestimuleerd door de tenders die VVD-minister Henk Kamp heeft uitgezet.

¹ Het gaat formeel om reductie van de uitstoot van alle broeikasgassen. CO₂ en methaan zijn de belangrijkste. Waar we in deze brief spreken over "CO₂" bedoelen we alle broeikasgassen.

² McKinsey Quarterly (april 2020): Climate math: what a 1,5 degree pathway would take. "All the scenarios, we found, would imply the need for immediate, all-hands-on-deck efforts to dramatically reduce GHG emissions".

3. De vervuiler ruikt op of betaalt; in ieder geval via een (voorspelbaar) oplopende CO₂ minimumprijs
Dit is een zeer liberaal uitgangspunt. Het is vanzelfsprekend dat je je rommel opruimt of dat 'externaliteiten' ingeprijsd worden³. Dat betekent onder meer dat CO₂ een prijs krijgt die prikkelt tot reductiemaatregelen en die voorlopers een goed perspectief biedt. Een goede CO₂-prijs heeft diverse voordelen, o.a.: de benodigde omvang van innovatiesteun en subsidies, die ook het risico hebben dat ze werking van de markt verstoren, kan omlaag. En CO₂-“arme” producten krijgen een aantrekkelijker prijs, wat ons gedag als consument beïnvloedt.
Voor grote bedrijven is Liberaal Groen voorstander van continueren en verbeteren van het Europese emissiehandelssysteem ETS. Het ETS heeft werking voor ca. 45% van de Europese uitstoot. Voor de non-ETS-bedrijven pleit Liberaal Groen ook voor een faire beprijzing van de CO₂-uitstoot. Dit kan voor de overheid budget neutraal. De specifieke instrumenten voor bijvoorbeeld de industrie, energiesector, luchtvaart en landbouw kunnen verschillen.
Verder steunt Liberaal Groen de plannen voor een Carbon Border Tax van de Europese Commissie, voor een 'level playing field' tussen bedrijven van binnen en van buiten EU-landen.
4. De energietransitie is betaalbaar; de VVD blijft scherp op de meest kosteneffectieve oplossingen
Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving kost uitvoering van het Klimaatakkoord in 2030 ca. € 2 miljard aan nationale kosten⁴ (ca. 0,25% van het BNP in 2019). De energietransitie is dus zeer betaalbaar. Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord zijn nog veel routes mogelijk. Er is een reëel risico dat er ook veel pleidooien zijn voor suboptimale oplossingen. De VVD moet zich sterk blijven maken voor de meest kosteneffectieve oplossingen, naast het proportioneel steunen van veelbelovende nieuwe technologieën. Mogelijk hergebruik van bestaande energie-infrastructuren betrekken we uiteraard bij het beoordelen van kosteneffectiviteit.
Overigens zijn er veel investeringen in de transitie die we gewoon terugverdienen, die banen opleveren en/of waar we als Nederland aan kunnen verdienen. Verder voorkomen verstandige investeringen ook schade en kosten door klimaatverandering.⁵
5. Nederland zet fors in op innovatie + (her)scholing
We versterken onze technische bedrijvigheid door meer te investeren in innovatie en (her)scholing/opleiding voor technische beroepen. Nederland heeft een krachtig instrumentarium dat veelbelovende technologieën ondersteunt in de verschillende fases van ontwikkeling naar marktintroductie. Zo nodig is er, alleen tijdelijk, exploitatiesteun, zoals bijvoorbeeld met de SDE++.
Het Klimaatakkoord is een banenmachine: er ontstaan veel meer nieuwe banen dan er banen verloren gaan. Aantrekken van goed gekwalificeerde mensen is een uitdaging. Fors inzetten op (her)scholing/opleiding voor technische beroepen vergroot de kansen van het Nederlandse bedrijfsleven.
6. Alle technologieën zijn nodig; de VVD blijft wel technologie neutraal
Liberaal Groen vindt het doel van CO₂-reductie leidend. Daarbij is een mix nodig van alle technologieën die betaalbaar zijn. Ook controversiële technologieën, zoals kernenergie, biomassa, biofuels, CC(U)S⁶ of technologieën die zich nog moeten bewijzen, dienen serieus overwogen worden.
De opgave om CO₂-emissies in het benodigde tempo terug te dringen is zo groot⁷, dat Liberaal Groen – ondanks het uitgangspunt van techniek-neutraliteit – wel speciale aandacht vraagt voor 'grote klappers':

³ Externaliteit: niet gecompenseerde, door derden gemaakte kosten of geleden schade als gevolg van een economische activiteit.

⁴ <https://www.pbl.nl/publicaties/effecten-ontwerp-klimaatakkoord> (maart 2019)

⁵ Schatting Wereldbank: klimaatactiviteit zou het mondiale BBP jaarlijks met ten minste 5 % zou kunnen verminderen, terwijl de prijs van de noodzakelijke actie jaarlijks 1 % van het mondiale BBP kan zijn. Elk jaar dat we niet de nodige maatregelen nemen om de klimaatverandering te stoppen, zal nog eens \$ 500 miljard aan de kosten van klimaatactiviteit toevoegen.

⁶ S (Carbon Capture, Use and Storage; opslag of gebruik van CO₂)

⁷ McKinsey Quarterly (april 2020): Climate math: what a 1,5 degree pathway would take. "All the scenarios, we found, would imply the need for immediate, all-hands-on-deck efforts to dramatically reduce GHG emissions".

technologieën die kansrijk lijken voor opschaling: kernenergie, (groene) waterstof en negatieve emissies (zoals aanplanten van bomen en CC(U)S). De VVD moet pro-actief stappen zetten om te kijken hoe deze technologieën voor én na 2030 kunnen bijdragen, uiteraard ook kosteneffectief en maatschappelijk gedragen.

Grote innovaties die al gauw tientallen miljoenen Euro's aan innovatiebudget vergen, doen we bij voorkeur in nauwe samenwerking met andere EU-landen. Zo verdelen we de innovatie-investeringen over meerdere partnerlanden en kunnen we waarschijnlijk ook meer snelheid maken.

Overigens mogen innovatieve technologieën geen verlamdende werking hebben op de energietransitie: we houden vast aan tussentijdse doelstellingen, zoals de doelen voor 2030, en staren ons niet blind op veelbelovende innovaties die zich nog moeten bewijzen.

7. We belasten vliegen op minder dan 800 km zwaarder

De VVD gaat vliegen op afstanden van minder dan 800 km extra belasten. Deze heffing gaat direct naar het spoor dat op hernieuwbare energie rijdt. Verder pleit Liberaal Groen voor een betere samenwerking tussen de staatsdeelnemingen KLM en Prorail/NS om op die manier ook CO₂ te reduceren.

8. De landbouwsector en onze voedselketens hebben een Klimaatakkoord+ nodig

In Nederland hebben we een extreem productieve landbouwsector die de tweede exporteur ter wereld is. Toch is het van belang te erkennen dat landbouw en veeteelt wereldwijd 20% bijdragen aan de uitstoot van broeikasgassen. Hiervan is 70% afkomstig van vleesproductie van herkauwers⁸; ook de verspilling van een derde van ons voedsel (in productie en consumptie) draagt bij aan de emissies.

De afspraken in het Klimaatakkoord voor het cluster landbouw zijn nog sterk beïnvloed door direct belanghebbenden. De dynamiek in het stikstofdossier toont aan dat hervorming van de landbouw complex is.

De coronacrisis kan een opening bieden om de stappen naar een circulaire landbouw die Minister Schouten voorstaat, vaart te laten krijgen. Liberaal Groen roept de VVD op om in de volgende regeerperiode te onderzoeken hoe die aanpak in de landbouwsector beter af te stemmen is op de noodzakelijke reducties van broeikasgassen. Zeg maar: een Klimaatakkoord+ aanpak.

9. European Green Deal (EGD) en Nederlandse aanpak versterken elkaar

Nederland werkt actief samen – met in ieder geval een sterke 'coalition of the willing' (denk: Duitsland, Scandinavische landen) – om de doelen van de EGD te gaan realiseren. Belangrijk daarbij is wel dat er een 'level playing field' blijft bestaan opdat we bedrijven uit deze "voorhoede" niet benadelen t.o.v. bedrijven uit andere landen. We houden een scherp oog voor het ontwikkelen van innovatieve oplossingen met Europese partners.

Hartelijke groet, Thematisch Netwerk Liberaal Groen

⁸ Pagina's 5 en 7 van McKinsey Quarterly (april 2020): [Climate math: what a 1,5 degree pathway would take](#)